

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis, Et Breviarii Romani.

In quibus origo cuiusque Ritus, causae historicae, vel mysticae, ex
maiorum ingenio, Theoria, Praxis, obligatio, & exquisitus vsus, additis
opportune Decretis omnibus S. Rituum Congreg. quàm breuissimè
explicantur.

Gavanti, Bartolommeo

Venetiis, 1647

De Capitulis. 15.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9521

possunt, quæ de præcedentibus diximus, tum de forma, tum de causis mysticis. Adde cum Amalar. lib. 4. de offic. cap. 3. duo copuenire Ecclesiastico virò exhortationem ad fratres, quæ fit in Responsorio breui, & singularem ad Deum deprecationem, cū intentione recta in gloriam Dei: quæ attenduntur in versu Responsorij & in addito Versu Gloria Patri.

2 Omittitur, Gloria Patri, in tempore de Passione, resumiturque initium Responsorij, ob causam in præcedenti capite aliatam, num. 3. pag. 71. & 72. ex Conc. Tolet. 4. Nō omittitur in officio nouem Lectionum, ita vt, si in Dominica Passionis commemoratio fiat in secundis Vesperis de aliquo Festo Semiduplici, in Completorio dicendus erit Vers. Gloria Patri, quia Festum est iam inchoatum, ea ratione, quam attulimus de fine Hymnorum de Beata Virg. supra titulo 6. nu. 15. pag. 58. sed vide infra Sect. sexta cap. 12. num. 8.

3 Ad primam fit variatio Versus pro varietate Festorum, vt in Rubrica de his Responsorijs num. tertio, quæ mutatio habet eandem causam, quas attulimus supra de fine Hymnorum vario in Festis, cap. 6. nu. 12. pag. 58. Meminit Radulph. proposit. 14. mutationis huius in Natali Domini, Epiphania, Paschate, & Ascensione Domini. De alijs Festis non loquitur, quare mutatio in his posterior est Radulpho. Decreuit Ioan. XXII. mutari in Festo Corporis Christi, in Decreto sapius citato concurrentibus autem duobus Versibus proprijs, altero ratione Festi, vt in Concept. Beatæ Virg. intra Aduentum, preferri debet ratio Festi, & eius Octauæ sicuti in fine Hymnorum fit: quare in Dominica infra Octauam dicemus: *Qui natus es de Maria Virgine*: ad Primam, non autem, *Qui venturus es in mundum*.

4 In Aduentu accedit ad Nonam mutatio Versus qui in Dominicis dicitur, *Domine Deus virtutum conuerte nos*. & in Ferijs dicitur, *Veni Domine*, & noli tardare. Reliqua sunt eadem, ad omnes Horas. Querunt aliqui mysterium; sed

nulla est alia ratio, nisi quòd in feriali officio dicuntur statim Preces, in quibus dicitur Vers. *Domine Deus virtutum*, & c. neque consueuimus idem bis dicere in eadem Hora. Hinc ergo variatio illius Versus.

9 Tempore Paschali adduntur duo, Alleluia, ex auctoritate Romana, inquit Radulph. proposit. 12. & ex Regula Sancti Benedicti c. 34. quod alijs Festis nobilioribus conceditur, Natali Domini, Circumcisioni, Epiphaniæ, Festo Corporis Christi, & transfigurationi. non tamen in his Festis adduntur ad Primam, & Completorium: & de Festo Corporis Christi negat Io. XXII. in Decreto citato. Additionis patet ratio, ad pleniorē legitiam indicandam; vbi verba quasi desunt ob breuitatem Responsoriorum.

De Capitulis. Cap. XV.

1 **C**apitula, Lectiuncule, Lectiones breues, paruule, Versiculi parui, Collationes, sunt idem apud Radulph. proposit. 13. & 14. Capitale vocat Hugo lib. 2. c. 1. quia inquit, capita sunt, & principia variationis ad Horas: cum præcedentia sint semper eadem. Capitula quæ dicuntur, quia vt plurimam in Festis sumuntur de capitibus Epistolatum, quæ leguntur in Missa. Durand. lib. 5. c. 2.

2 Ambrosius fuit auctor Capitulorum ad Tertiam, Sextam, & Nonam. Deinde Concil. Agathense can. 21. distinct. 5. de consecrat. cap. conuenit, iussit ea dici post psalmodiam; vbi & ea vocat Collectiones, non Collationes, vt malè legit Gratianus, quem corrigit Suar. lib. 4. de lit. can. c. 2. nu. 19. vnde etiam corrigendus erit Radulphus supra. sed Beda in Esdrâ ait, morem huic inoluisse in Ecclesia ab Esdra desumptum; cuius tempore quater in nocte, quater in die conuenientes Hebræi legentes sacras litteras audiebant. nam à nostris post singulas psalmodias Horarum Canonicarum legitur semper aliquid, & octies in officio, si feriale est; si solemne, decies, propter tres nocturnos, siue de veteri, siue de nouo testamento, vel multum, vel parum lege

lege Hugon. *lib. 2. de offic. cap. 1.* Aliqui dicunt quater in nocte nos legere, id est, ad Vesperas, Completorium, Matutinum, & Laudes; quater in die. Ad Primam, Tertiam, Sextam, Nonam.

3. Querit Amalar. *libro 4. cap. 3.* cur ante Capitula non petitur benedictio? Respondet; quia ut plurimum has Lectiones legit Superior, qui Christi vicem gerit. Hebdomadarius eas legit, qui legentibus ad Matutinum, & ad Absolutionem in fine Primæ, & ante Completorium benedictionem impertit, vicem, & ipse maioris gerens.

4. Querit Hugo *lib. 2. cap. 3.* cur à maioribus leguntur hæ diurnales Lectiones breues, à minoribus nocturnales? Respondet; quia diurnæ variantur, in qua varietate maiores sunt peritiores, ut eas inueniant, & opportunè recitent; nocturnales autem facilius habentur ex Inuitatorio, & Psalmis, qui iuuant, inquit, ad distinctionem earumdem Lectionum. Facilius habentur (ego dicerem) quia Hebdomadarius peritior eas preparat, & signaculis dispositis apte statim indicat, quid sit legendum, hoc enim munus est eiusdem.

5. Querit Duran. *loco citato*, cur longiores sunt Lectiones nocturnæ, quam diurnæ? & respondet, noctu libentius aures accommodari Lectionibus.

6. Tacetur in his Capitulis titulus, & nomen auctoris ob causam supra allatam, *cap. 12. num. 19. ex Hugone pag. 91.* Et præterea stamus ad Capitula, non sedemus, sicuti ad Lectiones Matutini: tum quia breues sunt Lectiones, & minus fatigamur, tum quia, stante maiore, qui Capitula legit, ob eiusdem reuerentiam stare debent alij, ut de nona Lectione ab Episcopo lecta in Natali Domini præscribitur in *Ceremon. Episc. lib. 2. cap. 5.*

7. In fine non dicitur: *Tu autem Domine, &c.* quia neq. dicitur ante. *Iube Domine, &c.* quæ duo sunt inuicem correlatiua; tum vero Sacerdos Hebdomadarius ea recitat, cui non conuenit ordinariè benedictionem ab alio petere? & præterea in breuiori lectione facilius cul-

pa euitatur, præsertim a perfecto viro, qualem representat Hebdomadarius, qui Capitula recitat. Duran. *loco cit.*

8. Notat Radulph. *propof. 13.* Capitulum Tertie in Festis idem, ut plurimum, cum Capitulo Laudum, & Vesperarum, ratio esse potest, quia Vesperæ, Laudes, & Tertia, sunt Horæ nobiliores. Ad Tertiam enim dicitur Missa de Festo solennis, & per Tertiam fit ad Missam aditus, quare Capitula Vesperarum ter dicuntur; Capitula Nonæ bis, ad Absolutionem in Prima, & ad Nonam. Capitula ad Sextam semel, quæ sunt quasi medullia Epistoliarum Missæ, sicuti Capitula Tertie initia Epistolarum, & Capitula Nonæ terminationes Epistolarum. Sed tempore Aduentus, & Quadragesimæ quilibet. Hora habet suum Capitulum pro toto tempore, ut dicemus suo loco.

9. Sumi vero debent ex Scriptura sacra, Radulph. *loco citato*, & de corde recitari, ait S. Bened. in *Regula*. his enim Dei laudem agimus, & pronunciamus, Radulph. *prop. 8.* exhortamur nosmetipsos, & alios audientes, qui opere bono respondent; quod significat Responsorium Breue, Hugo in *Spec. cap. 3.* excitamus etiam deuotionem contra tedium, Duran. *loc. cit.*

10. Discordant aliquando à textu vulgato S. Bibliorum; quibus in casibus sufficit auctoritas S. Roman. Eccl. de qua S. Bernard. *Ser. 3. Vig. Natiu.* hæc habet: Cû Ecclesia, inquit, in Scripturis diuinis verba vel alterat, fortior est illa compositio, quam positio prima verborum; & fortassis tantò fortior, quantum distat inter figuram, & veritatem, inter lucem, & umbram, inter Dominam, & ancillam. Hæc ille, quæ noranda sunt pro casibus pluribus in Missali, & Breviario, si nulla alia suppetit ratio.

11. Semel in officio Capitulum dicitur ante Hymnum; hoc est, in Completorio. cuius causam dedimus, ex Hugone *sup. Section. 4. cap. 6. num. 8. pag. 48.* & Deo gratias, in fine responderetur. Vide causas *supra cap. 12. num. 29. pagina 71.*

72 Omittuntur Capitula in triduo maioris Hebdom. & in officio Defunctorum; & suo loco afferentur causa.

De Oratione. Cap. XVI.

1 Vnica Oratio pro omnibus Horis communis habetur; ait Radulph. *propof. 13.* que nouissimum locum in Horis Canonicis tenet; ex antiquo Ecclesie ritu; ait Amal. *lib. 4. cap. 45.* vt vnusquisque tali scuto, idest, communi Oratione rediens ad sua, muniatur contra omnia aduersa, vel ex Hugone *in Spec. cap. 3.* vt diuina gratia, qua actiones nostras precessit, eadem ipsa subsequatur.

2 Eam dici in fine iussit Conc. Agathē, *de consec. dist. 15. cap. conuenit.* qua solet esse breuis, ne multum loquentes oremus. *Mat. 6.*

3 Composuit Ambrosius plurimas, ex Gemma *lib. 1. cap. 87.* à Gelasio Papa aucte, & limitata fuerunt; ex Sigeb. *ad Ann. 487.* à S. Gregorio collecte, & distributae; additis alijs; ex Vualaf. *de rebus eccl. cap. 22.* atque Orationem concordare semper cum officio, & Euangelio, S. Gregorij opera, asserit aperte Microl. *cap. 61.* nos certe Ambrosianis non paucis orationibus utimur; vt suis locis indicabimus. Concilium verò Carthag. seu, vt alijs, Africanum *can. 70.* & Mileuit. *cap. 12.* quibus aderat S. August. reijciunt nō probatas Orationes à Missa, & consequenter ab officio diuino; cui, & Missae, regulariter communis est Oratio.

4 Prima, & Completorium retinent easdem Orationes, ob causam allatam *supra Sect. preced. pag. 59. num. 12.* vbi de Horis egimus. Reliquae Horae eadem concluduntur Oratione.

5 Ante orationem dicitur, etiam ab eo, qui recitat solus, *Dominus Vobiscum*, vt fuse probat P. Damiani *in Opusculo de Dominus Vobiscum*; praesertim *cap. 4.* intendere namque debet, se loqui cum Ecclesia, vt monet Nauarr. *in Miscellan. 67. de orat. num. 5.*

6 Quae verba à Dion. *de Eccl. Hier.* ap-

pellatur diuinissima saluatio, desumpta ex libro Ruth. *capit. 2. & 2. Paralip. 15.* cuius efficacia ab ipso Christo est, qui dixit *Mat. vlt.* Ego vobiscum sum. quam & Apostoli introduxerunt, ex *Concil. Braccaren. 1. cap. 21.* Decretoque firmavit, vel Clemens ex Gemma *lib. 1. c. 87.* vel Anacletus, ex Hugone *libro secundo cap. 11.* vel vterque ex Radulph. *propof. 23.* sensus autem est; Dominus in vobis maneat, & petitionibus vestris effectum tribuat; Duran. *lib. 4. c. 14.* vel, Sacerdos se habere pacem cum toto Clero, & populo docet, ex P. Damiani *loco cit.* vel dicitur ad excitandam animorum attentionem ad Orationem, Rupert. *lib. 1. de offic. cap. 31.* Dicitur etiam Dominus non Deus, vel Christus; quia Dominus potestatem significat, Turrecrem. *In c. Iacobus, de cons. dist. 1.* Haec ferè eadem, & quae sequuntur proximè, in priori tomo; quae tamen & hoc loco videntur opportuna.

7 Subditur statim: *Et cum spiritu tuo*, quasi alij optent Sacerdoti, quod ipse alijs optat; ex Floro *in expositione, Missae.* quod est desumptum ab Apostolo *2. Timoth. vlt.* neque dicitur, tecum, sed, *spiritu tuo*, quia spiritualiter officia Ecclesiastica fiunt, ex P. Damiani *opusculo. cit. c. 3.* vt nimirum vnus sit affectus omnium; Amal. *lib. 2. cap. 9.*

8 Non dicitur, *Dominus vobiscum*, nisi à Sacerdote, & Diacono, absente Sacerdote, vel non nisi de illius licetia; quod & docet Nauarr. *in Miscell. de orat. 67. num. 3.* ex recepta consuetudine, quam testatur Dur. *lib. 4. cap. 14.*

9 Excommunicatus autem Sacerdos non potest vti hac saluatione; etiam in priuata officij recitatione; quia pertinet ad dignitatem ordinis, qua ille indignus affectus est, Nauarr. *de orat. cap. 7. num. 16.* & fusius Steph. Duran. *lib. 3. de ritib. cap. 22.*

10 Qui non potest vti praedicta saluatione, dicat: *Domine exaudi orationem meam, &c.* cuius meminit Radulph. *propof. 20.* tamquam rei tunc etiam visitate. Docet Nauarrus *in d. Miscell. numer. 6.*

quan-